

Grunneger

Een triest bericht: „De Molleboonen” in Alkmaar bestaat niet meer. De Grunneger Verain is overleden door gebrek aan nieuwe, jonge leden. Zij werd slechts zesenvijftig jaar. Afgelopen zaterdag vond in de grote zaal van 't Gulden Vlies de laatste bijeenkomst plaats. Een afscheid met voordracht, toneel, verloting en disco. Omdat „levende” muziek tegenwoordig niet meer is te betalen. De weinige attributen van de vereniging zijn onder de leden verdeeld. Wat blijft is de gezamenlijke liefde voor Stad en Omme-laand. „Loat elk en ain toch aaltied zain, een Grunneger staat nooit allain”.

Zaterdagmiddag vijf uur. Veurzitter K.J. Nijder inspecteert de grote zaal van 't Gulden Vlies. Hier zal het vanavond moeten plaatsvinden. De onherroepelijke allerlaatste bijeenkomst van „De Molleboonen”, de Grunneger Verain veur Alkmaar en Omstreken.

D'r zat niks anders op, heeft het bestuur moeten constateren. De groep vergriest, er zijn te weinig betalende leden en het aantal mannelijke toneelspelers ging de laatste tijd alleen nog maar achteruit. Waardoor het vrijwel onmogelijk werd om de door de eigen toneelclub „'t Gebelskop” te spelen stukken te bemannen. Punt erachter dus. Na zesenvijftig jaar.

Het oudste erelid, een dame van ver in de tachtig, had 's middags afgebeld. Zij is ziek, maar wilde toch even haar hart luchten. Met tranen in haar stem.

Het huiskamerdecor staat er nog van de vorige avond. 't Gebelskop maakt er dankbaar gebruik van. Links, rechts en in het midden een deur. Zoals dat hoort bij een „blijdspul”.

„Zo voader zo zeun” staat op het programma. In drie bedrijven. Van H. Meins. „Der kin hail wat oaflacht worden”, moedigde het „Kontaktbloedje” aan. „Dus kinnen ie dizze leste Molleboonen oavond nait missen”.

Requisieten worden aan touwen op het toneel neergelaten. Waaronder de Martinatoren. In drie stukken. Vlaggen van stad en provincie aan weerskanten van het podium. Gemeenteschilden aan de wanden. Een paar ontbreken er. Spoorloos verdwenen. „Laatste keer, meneer”, zegt de toneelmeester tegen één van de aanwezige bestuursleden. „Joa jong”.

Afscheid...met een brok in de keel...

voor in de zaal genieten ...

Verain gaat aan vergrijzing ten onder

Speelde toneel of luisterde naar sprekers als Ter Laan en Geert Teis. In 1927 schreef het bestuur een wedstrijd uit voor toneelgezelschappen. De prijzen hoefden niet worden uitgedeeld. Er was niemand komen opdagen... Een jaar later werd 't Gebelskop opgericht. Het gezelschap kreef al gauw een goede naam en trad ook op voor zusterverenigingen in Hilversum, Amsterdam en andere plaatsen. In 1939 werd er een inzameling gehouden van boeken voor Groningse soldaten in het nabijgelegen Bergen. In enkele dagen tijds bracht men tweeënveertig kilo leesstof bijeen. De soldaten kregen bovendien de uitnodiging om eens een feestavond bij te wonen. Toen op 20 januari 1940 de leden van de vereniging „'t Wapen van Heemskerk” binnen stapten, bleek de zaal „gruin van de soldoaten en blau van de rook” te zijn. Nog datzelfde jaar bereikte het bestuur een noodkreet van de vereniging

derd gulden en als er dan na afloop dertig mensen overblijven om te dansen, dan kan dat natuurlijk niet uit. Vandaar die disco vanavond. Doen twee zonen van leden. Krijgen ze een paar tientjes voor. Ach, als er honderdvijftig mensen komen, mogen we blij zijn. Vroeger zaten er wel vierhonderd mensen in de zaal. Het westen trekt niet meer zo. Vroeger, ja. De nieuwe polder. Of de Hoogovens, waar veel Veenkoloniale gingen werken. Er waren Groningerverenigingen in Den Helder, Hoorn, Haarlem, Zaandam, allemaal opgeheven. Amsterdam had er drie. Is nog maar één van over. Jammer, maar wat doe je eraan? We kunnen nu beter stoppen dan wanneer het helemaal is verwaterd”. Toch zit het de veurzitter niet lekker. Twaalf jaar lang vervulde hij die functie. Was bovendien regisseur. En met plezier. Ofschon het hem een hoop tijd kostte. En eerlijk gezegd, de laatste ja-

vertaalde talloze andere spelen tijdens de zomervakanties. Toneel heeft altijd zijn leven beheerst. Dat leverde hem, en zijn vrouw uiteindelijk de bronzen speld van het Nederlands Centrum voor Amateurtoneel op. Maar vanavond zal Nijder een andere speld dragen. Die van de vereniging. Met de initialen G.M.

VOLKSLIED

De zaal is redelijk gevuld als de avond wordt geopend door Thomasvoer en Pieternel. De tekst stamt nog van de „Nijjoarsveziede”, die vanwege het slechte weer - „Wat n winter was t n zetje leden” - moest worden uitgesteld tot 15 februari. Maar opnieuw was de sneeuw spellbreker. Slechts zes bestuursleden en zeven leden hadden het aangedurfd. Nogmaals uitstel, nee dat kon de vereniging financieel niet opbrengen. Er werd dus vergaderd en tegelijk besloot men de zaak maar op te doeken.

De Molleboonen zijn niet meer

Tekst: Bert Jalink
Foto's: Kees Blokker

Gruno in Rotterdam, die al haar bezittingen was kwijtgeraakt door het bombardement van de Duitsers. Een collecte bracht twintig gulden op.

Nadat in 1942 door gebrek aan brandstof de feestavond niet was doorgestaan, werd in augustus 1943 voor het eerst de vraag gesteld of de vereniging nog wel bestaansrecht had. Het vierde lustrum ging stilzwijgend voorbij. Maar men ging door. Elke maand een gezellige avond met zang, voordrachten, sjoelen, breien en haken en er kwam zelfs een mandolineclub. Op 22 juni 1945 werd de bevrijding gevierd. De secretaris schreef opgelucht: „Wie leven hailendaal weer op”.

In de jaren die volgden, gebeurde er weinig schokkends. Of het moet de 27e oktober 1957 geweest toen 't Gebelskop het stuk „En toch” opvoerde. We citeren: „Dou 't oaflopen was, wol t gedien nait dicht. Dou dee de hoofdrolspeler moar n stap noar veuren en zee: 't

ren werd het hem eigenlijk een beetje te veel. Temeer daar zijn baan als adjunct-directeur en decaan van de plaatselijke L.E.A.O.-school met zevenhonderd leerlingen veel energie kost.

Zevenentwintig jaar geleden kwam de Pekelder naar de kaasstad. Had zijn baan te danken aan het feit dat hij een goed voetballer

Staande wordt het Gronings volkslied gezongen

Uit het hoofd

Zegt Thomasvoer: „Elk het zien best doan om n oplozen te zuiken, moar hou t bestuur ook docht, het kwam der nait oet. Moar ook de leden luiten verstek goan. Gain reaktie, dus legden ze zich neer bie dit besloet”.

En Pieternel: „Wat denkst, ligt het aan de tied? Aan de welvoart? Dat dut mie spiet. De Molleboonen goan te onder. Wie benn vergriest. t Is ook gain wonder”.

De zaal is muisstil. Aan het plafond hangt een enorm bloemstuk, dat één der aanwezigen de opmerking had ontlokt: „Kijk, een rouwkrans.” Na de oproep: „Laot elk en ain toch aaltied zain, een Grunneger staat nooit allain” wordt staande het Gronings volkslied gezongen. Drie coupletten. Uit het hoofd.

„Zo voader zo zeun” is een blijspel van dertien in een dozijn maar slaat goed aan. Zeker bij de grijze erelieden die vóór in de zaal zichtbaar genieten. Nijder had hier en daar de tekst wat gewij-

den aan de wanden. Een paar ontbreken er. Spoorloos verdwenen. „Laatste keer, meneer”, zegt de toneelmeester tegen één van de aanwezige bestuursleden. „Joa jong”.

Een korte blik in de geschiedenis van „De Molleboonen”. De notulen van vergaderingen en nadere bijeenkomsten vormen boeiende en vaak amusante lectuur. Honderdtien leden telde de vereniging in het oprichtingsjaar 1923. Contributie van een rijksdaalder per jaar voor vrijgezellen, drie gulden voor een echtpaar. In het reglement werd melding gemaakt van „een vereniging, die gewijd zal zijn aan de beoefening van het Groningsch en waar niet zal worden gelet op stand of rang, godsdienst of politiek”. Veurzitter van het eerste bestuur werd de journalist G.H. Krak, „dij nooit kwam”.

De eerste algemene ledenvergadering was op 11 mei 1923. Het reglement was te koop voor drie stuivers en elk lid was verplicht om voor acht stuivers koffie te drinken, inclusief koek. Achteraf bleek dat zeven leden waren vertrokken zonder te betalen, notuleerde de secretaris. Een forse aanslag op de verenigingskas.

Men kwam regelmatig bijeen.

Na afloop zullen de gemeenteschildjes worden verloot.

de er weinig schokkends. Of het moet de 27e oktober 1957 geweest toen 't Gebelskop het stuk „En toch” opvoerde. We citeren: „Dou 't oaflopen was, wol t gedien nait dicht. Dou dee de hoofdrolspeler moar n stap noar veuren en zee: 't Is oet”. En vier jaar later speelde het gezelschap „Trau den toch, Fennechie”, in Hilversum. „Mevrouw Postma en de heer Hut waren zo goud bezeg dat ze zeven blazieden oversluigen in t eerste bedrijf. In dij tied mos mevrouw Nijder op, moar dat huifde dus nait meer”...

DISCO

Ja, en eigenlijk had men de bui wel zien aankomen. Hoofdzakelijk door groeiend gebrek aan werkende leden. Financieel had men het misschien nog wel wat jaartjes kunnen uithouden. Al is de subsidie, die men jaarlijks kreeg (440 gulden per uitvoering, maximaal tweemaal per jaar) wel aan de lage kant gebleken.

Nijder: „Wat men vergeet is dat de toneelboekjes veel duurder zijn geworden en de opvoeringsrechten omhoog zijn gegaan. Zo'n feestavond kost al gauw duizend gulden. Levende muziek hebben we allang af moeten schaffen. Een bandje kost tegenwoordig vijfthon-

volkslied gezongen Uit het hoofd

was. Hij kwam van Noordster, stond zelfs in één wedstrijd naast Abe Lenstra in het noordelijk elftal en werd door de directeur van de school waar hij gesolliciteerd had gevraagd om lid te worden van „Alcmaria Victrix”, een tamelijk elite club. Maar daar stonden dan wel een leuke baan en een huis tegenover en vooral dat laatste was belangrijker voor Nijder, die met trouwplannen rondliep. Hij hapte en werd vrijwel direct lid van „De Molleboonen”. En omdat hij in het Pekelder volksonderwijstoneel had meegedaan, kwam hij vrijwel automatisch in 't Gebelskop terecht. En weer later in het bestuur. Hij was daar de enige die in het dialect kon schrijven en dus de aangewezen persoon om het contactblaadje samen te stellen. Schrijven was immers zijn hobby. Jarenlang verzamelde hij anecdotes (enkele daarvan verschenen in Deze Krant) bedacht een toneelstuk en

hied gezongen. Drie coupletten. Uit het hoofd.

„Zo vader zo zeun” is een blijspel van dertien in een dozijn maar slaat goed aan. Zeker bij de grijze ereleden die vóór in de zaal zichtbaar genieten. Nijder had hier en daar de tekst wat gewijzigd, omdat de auteur er een „sexstuk” van had gemaakt. En de clou klopte ook niet, vond de regisseur. Vandaar de vele doorhalingen in het tekstboekje. Tegen elven valt het doek symbolisch. Spelers worden bedankt door de vice-voorzitter, mevrouw A. Meertens. Met een brok in haar keel. „Zunde dat t oaflopen is”. Opnieuw wordt de zaal opgeroepen de provinciale hymne te zingen. Nijder houdt zijn mond gesloten. Hij kon de moed niet opbrengen, zegt hij later in zijn slotwoord. „Net als toen bij de bevrijding in Alteveer, met 't Wilhelmus”.

Alleen de verloting en het balna nog. Dan is het voorbij. De geschilderde grijze Martinitorren wordt aan IJmuiden geschonken. Waarvoor dank. De gemeenteschilden verdwijnen onder de leden. De Grunneger Verain „De Molleboonen” te Alkmaar is ter ziele. Om met de oud-voorzitter Piet Bos te spreken: t Is snietig”.